

Секция „Етически изследвания“, ИФС-БАН
Катедра „Философия“, ФФ, СУ „Св. Климент Охридски“
Център по философия с деца, СУ „Св. Климент Охридски“
Асоциация на преподавателите по философия

КРЪГЛА МАСА

**ФИЛОСОФСКИ ПРАКТИКИ И
ПРИЛОЖНО ФИЛОСОФСТВАНЕ**

резюмета на изказванията

30 септември 2023 г.

(събота)

проф. д-р Веселин Дафов
СУ „Св. Климент Охридски“
Философия и стандарти

Представянето се ангажира с новите за философията моменти, свързани с нейното самоопределяне, имащи своето битие в т.нар. *философски практики* и *приложното философстване*. Ангажиментът към философското във:

- философска изследващата общност,
- философски състезания и фестивали,
- философските сесии на проективното философстване – било то групови или индивидуални, самоизправя философската разумност пред нови предизвикателства за удържане на общностното във философията. Именно из тези предизвикателства се ражда битието на философстването, което не просто се определя или схваща от наличното, правилата, критериите, характеристиките, свойствата, функциите, процесите, и т.н., а философстване, което се ражда, заживява и пораста, в резултат на грижа, която се осъществява с оглед на стандарти.

Ренета Цветанова
7 СУ „Свети Седмочисленици“

Първа среща с философията - вдъхновението като най-важна движеща сила

Моето кратко изказване е свързано с провеждането на първи/втори час с учениците по философия в 8. клас. Там се опитвам да представя какво вълнуващо пътуване им предстои през следващите три години, което ще опита да отговори на техните най-съкровени въпроси и лутания. Думата и усещането, което искам да оставя у учениците, е вдъхновение.

д-р Диляна Филипова
32 СУИЧЕ "Св. Климент Охридски"

Игра на живот без смърт: ин-сценирано философстване с Радичков

Краткото представяне ще обобщи резултатите от заниманията по интереси, носещи наименованието „Персефона – философия и театър“ и проведени в продължение на цялата изминала учебна година с ученици от 9., 10. и 11. клас на 32. СУИЧЕ „Св. Климент Охридски“. Основната цел на предложеното извънкласно ателие е да подпомогне и задълбочи общообразователната и профилираната подготовка на учениците от гимназиален етап в сферата на хуманитаристиката и най-вече на философията. Специфичен интерес представлява разкриването на театъра като лаборатория за „човекознание“ и среда за развитие на ключови социални компетенции. Заниманията предлагат теоретико-практически форум за интердисциплинарно, философски компетентно дискутиране около театъра като културна форма и среда за изследване на човешкото, за отваряне на метафизически пролуки и „оголване“ на същности през пиесата „Януари“ и разказите на Йордан Радичков.

гл. ас. д-р Николета Николова
СУ „Св. Климент Охридски“

Философски практики, развиващи емоционалната интелигентност

В предназначения за изказване време ще представя резултати от три педагогически и философски практики, които развиват емоционалната интелигентност на учащите (ученици и студенти). Ще споделя накратко опита си от проведени дискусии по време на курсовете Неосократически диалог, Философия с деца и Философия и кино (избираем модул за гимназисти в рамките на профилирана подготовка по философия). Позитивните ефекти от проведените практики отдавам както на философския замисъл на подобен вид диалогичност, така и на особеността на процедурите по провеждането на практиките.

д-р Милена Плугарова-Райчева
2 АЕГ "Томас Джеферсън"

Приложно философстване за емоционално и социално образование

Оперативната рамка LIFECOMP (2020) ни дава инструментариум за операционализиране на компетентности в областта на емоционалното и социалното образование; за осигуряване на общо разбиране и споделяне на език; за да се подкрепят инициативи, гарантиращи, че тези умения се придобиват от възможно най-много хора. Какви са приложните възможности на преподаването на философия в училище в контекста на този актуален европейски образователен акцент? С какво преподаването по философия специфично се отличава, какъв е практическият принос и пренос в общото развитие на житейските емоционални и социални умения и прилагането им в различни контексти? Целта на изказването е споделяне на опит в този приложен аспект на философското образование.

Людмила Карамитева
СГСАГ "Христо Ботев", НФСГ

Какви методи и подходи могат да се използват в приложното философстване?

За едно успешно проектно – базирано обучение е важно да формулираме целите съобразно тяхната роля и очакваните резултати. Те могат да бъдат за формиране на знания и моделиране на умения; за формиране на способности да се оценяват обекти, процеси и явления, да се вземат разумни и адекватни решения; за формиране на модели на поведение в различни ситуации – учебни и житейски.

За да постигнем формулираните цели е необходима организация на процеса на обучение като непрекъснато взаимодействие между ученик и учител поставени в конкретната локална среда. За да има по – голяма полза за учениците при работата по проекти е добре учителят да консултира само при искане от страна на учениците и без да налага своето мнение и решение. Целта на работата по проекти по философия е, учениците на база на натрупаните знания и опит, чрез саморефлексия сами да стигнат до решенията на даден проблем и осъществяването на съответния проект. Изключително благодатни като задача към учениците са социалните експерименти, които те могат да направят по време на работата си

по даден проект. Това стимулира тяхната активност, както за действие, така и за анализ и оценка на получените резултати.

проф. ем. дфн Веселин Петров
ИФС- БАН

Необходимостта от приложността на философията за съвременното общество

Като важна, съвременна тенденция във философията и, в частност, в онтологията, може да се посочи тенденцията към приложна философия или просто към намиране на най-различни приложения на философията. Тук терминът „приложна философия“ е употребен във възможно най-широкия му смисъл.

Може да се формулира като общо определение на приложна философия, че „*това е приложението на принципите и понятията, извлечени от и основаващи се на философията към изучаването на нашите практически занимания и дейности*”. (Dolhenty, Jonathan. *What Do We Mean By “Applied Philosophy”?* – in: <http://www.radicalacademy.com/philapplied1.htm>. Курсив мой – В.П.)

Има обаче и по-широко схващане за приложната философия.

Може да се твърди, че всъщност всяко знание в известен смисъл е приложна философия. Такова до известна степен разширено схващане на приложната философия донякъде оспорва горепосоченото условно разделяне на философията на три сфери: описателна, нормативна и приложна. Защото в днешното динамично време на развитие на знанието самите граници, макар и условни, между тези сфери се размиват и сферите преливат една в друга.

Крайно време е и у нас да се осъзнае не само възможността, но и реалното функциониране на философията като приложна философия. Единствено въз основа на ясното осъзнаване на аспекта на философията като приложна философия може да се аргументира нейното значение и мястото ѝ в съвременното знание и като неотделим елемент от предпоставките за изграждане на съвременно общество.

доц. Христина Амбарева
ИФС- БАН

Приложни аспекти на философията в колективния проект REFORM (ИФС-БАН, 2021-2023)

Проектът “Преосмисляне на българското образование в контекста на 21 век” (REFORM) има за основна задача да осмисли промените и тенденциите в развитието на образованието с оглед на дигиталната среда, която не само постепенно измества традиционните технологии, но променя нуждите и начина на мислене. В презентацията ще направя кратко представяне на философските аспекти в темата за образованието, които се оформиха като ключови дилеми. Приложните аспекти на философията ги виждаме като практически избор да се реализират идеите на едната или другата страна в дилемата. Например каква е целта на образованието в дигиталната епоха – всестранно развитата личност или „пазарно приложимият субект“? Как трябва да мислим мястото на технологията в образователния процес между „ученето от технологиите“ и „ученето чрез технологиите“? Какви са философските основания да мислим учителя като ментор или като авторитет? Тези

и други интересни въпроси очертават поле за приложната философия в темата за училищното образование.

д-р Даниел Александров
СУ „Св. Климент Охридски

Философия с деца - време за ставането на философски практики

Представянето запознава с някои случили се или възможни проектизации от практиката "Философия с деца", инициирани от децата и обмислени съвместно. Прави се допускането, че учебно-изследователската общност и самото философстване дават условия за създаване на нови тематични приложения, проекти, полета за философска приложимост. Споделя се опит в предучилищното и от начална степен в училищното образование.

Грета Гичева, магистър по философия
СУ „Св. Климент Охридски“

Творчески насоки и самонасоки в занятията по „философия с деца“

В практиката „философия с деца“ има възможност да се мисли и следи творчеството (творческият акт) и творческата насока/самонасока (създаването и самосъздаването като творец) на децата през същността (диалектиката) на Хегеловото понятие или понятието за диалектика изобщо. В този смисъл, чрез схващането на понятието за творчество, водещият „философия с деца“ може да извършва действия, задвижващи както творческото, така и диалектичното мислене (което също би било творческо, ако се създаде нова диалектичност – ново понятие на изследваната от децата реалност).

Приложението на Хегеловата философия, както и разбирането на субекта като субектна организация, благодарение на Александър Андонов, прави възможно философстването с деца като със субектна организация. Подобна нагласа, както и всички грижи на водещия за творческата съвместна изява на децата, задвижва грижата и отговорността на всяко едно дете да бъде част от субектната организация, която може да се самосъздава и самосътворява като творческа субектна организация или организация от творци.

гл. ас. д-р Евелина Иванова-Варджийска
СУ „Св. Климент Охридски“),

Диалогично пространство за споделяне на опит и добри практики във философското образование

Обединяването на експертиза и ресурси и взаимната подкрепа са фактори за подобряване качеството на работа на учителите, а оттам – за насърчаване постиженията на учениците. Доказан подход за взаимна подкрепа на учители е професионалната учеща общност (ПУО), която структурира процеса на взаимопомощ и учене на учителите един от друг.

В изказването се очертават възможности за структуриране на професионална учеща общност сред учители по философия и гражданско образование в София, които да бъдат подпомогнати от преподавателите в специалност „Философия“ на СУ в споделянето на разнообразни добри практики в преподаването, създадени и прилагани в университетската и

учителската колегия. Предлагат се конкретни идеи за организацията и формите на работа в диалогичното пространство: публични презентации на университетски преподаватели пред учители и ученици с последваща дискусия; работилници за надграждане на конкретни практически умения на учителите и разработване на учебни ресурси; форуми за споделяне на добри педагогически практики на учители; диалогични и дискуссионни форуми с ученици... и др.